

Kohtuusperiaateselvitys

Skälighetsprincipsutredning

Sisällys

Kohtuusperiaateselvitys	1
Skälighetsprincipsutredning	1
Sisällys	1
Kirjoittaja	1
Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuosina 2008–2020	1
1 Lisäetujen jakamista koskevien tavoitteiden toteutuminen	2
2 Förverkligandet av målsättningarna för utbetalningen av tilläggsförmåner	3
3 Selvityksen tausta	5
4 Henkivakuutusyhtiöiden ylijäämä ja sen käyttö	5
5 Analyysi lisäetujen jakamista koskevista tavoitteista ja näiden toteutumisesta	16

Kirjoittaja

Jari Niittuinperä / jari.niittuinpera(at)finanssivalvonta.fi tai puh. 09 183 5517

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuosina 2008–2020

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under 2008 och 2020

Henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaate liittyy henkivakuutusyhtiön ylijäämän jakamiseen toisaalta asiakkaiden ja toisaalta asiakkaiden ja yhtiön omistajien kesken. Finanssivalvonta tekee vuosittain selvityksen kohtuusperiaatteen toteutumisesta.

Livförsäkringsbolagens skälighetsprincip hör ihop med fördelningen av livförsäkringsbolagets överskott å ena sidan mellan kunderna och å andra sidan mellan kunderna och bolagets ägare. Finansinspektionen utför årligen en utredning om iakttagande av skälighetsprincipen.

1 Lisäetujen jakamista koskevien tavoitteiden toteutuminen

1.1 Yleistä

Kohtuusperiaatteen tarkastelun lähtökohtana ovat yhtiön julkaisemat ja hallituksen hyväksymät lisäetuvoitteet.

Yhtiöille tuli velvoite julkaista kohtuusperiaateinformaatiotaan vuoden 2008 alusta. Vertailuaineistoa on siis kolmeltatoista vuodelta. Asiakkaille annettu kokonaistuottotaso on tuona aikana pääsääntöisesti ylittänyt yhtiöiden käyttämät vertailutuotot, minkä ovat mahdollistaneet matala korkotaso ja sijoituksista saadut hyvät tuotot.

Henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteeseen liittyy myös jatkuvuusperiaate, mikä tarkoittaa, että yhtiön tulee pyrkiä turvaamaan lisäetujen tason jatkuminen tulevaisuudessa. Huonoinakin vuosina tulee pyrkiä takaamaan lisäedut, joten tähän tulee varautua hyvinä vuosina. Samaa vaatimusta ei ole osakkeenomistajille jaetun voiton – osinkojen, sijoitetun vapaan oman pääoman palautusten ja takuupääoman koron – osalta. Osakkeenomistajien osuutta rajoittavat vakuutuksenottajille varattavat tulevat lisäedut. Lisäetujen tason tulisi siten vaihdella vähemmän kuin yhtiön tuloksen. Jatkuvuusperiaatetta on analysoitu vertaamalla kokonaistuottoja joukkovelkakirjojen tuottoihin.

Vuosi 2020 oli finanssimarkkinoilla haasteellinen maaliskuussa alkaneen koronapandemian takia. Finanssimarkkinat toipuivat kuitenkin varsin nopeasti kriisistä ja vakavaraisuuspuskurien avulla yhtiöt selvisivät hyvin pandemian taloudellisista vaikutuksista. Kokonaisuutena vuosi oli yhtiöille voitollinen. Finanssivalvonta suositti valvottavatieotteissaan huhti- ja joulukuussa yhtiöitä Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaisen (EIOPA) suositusten mukaisesti noudattamaan varovaisuutta voitonjaossa tai pidättäytymään siitä kokonaan. Ainoastaan Nordea Henkivakuutus jakoi tarkasteluvuonna osinkoja.

Pandemia luo todennäköisesti vielä jatkossakin epävarmuutta reaalityalouteen ja sitä kautta myös finanssimarkkinoihin. Finanssivalvonta edellyttää, että vakuutusyhtiöt ottavat huomioon toiminnassaan pitkittyneen koronapandemian aiheuttamat riskit.

Finanssivalvonnan analyysien mukaan yhtiöiden lisäetujen jakopolitiikat vaihtelevat paljonkin. Yhtiöiden säästö- ja eläkevakuutuksilleen myöntämät asiakashyvitykset ovat kuluneiden kolmentoista vuoden aikana laskeneet vähitellen. Kuitenkin kokonaistuotot ovat keskimäärin ylittäneet sekä kuluttajahintojen muutoksen että markkinoilta saatavan korkotuoton.

Finanssivalvonta arvioi kohtuullisuusperiaatetta nimenomaan kokonaistuoton pohjalta. Vakuutusten kokonaistuotto muodostuu laskuperustekoron ja etu- tai jälkikäteen annettavan asiakashyvityksen yhteismäärästä.

Yhtiöiden julkaisemat kohtuusperiaatteet noudattavat vakuutusyhtiölain perusteluissa kuvattua esimerkiksi yhtiön mahdollisesta kohtuusperiaatteesta. Esimerkki määrittelee vakuutuksen kokonaistuoton ja sitoo kokonaistuoton vastaavaan riskittömään markkinakorkoon. Laki ja sen perustelut on kuitenkin kirjoitettu vuonna 2008, ja vakuutus- ja finanssimarkkina on muuttunut tuon jälkeen: Takuukorkoisia vakuutuksia ei juuri enää myydä. Markkinakorot ovat laskeneet huomattavan alas ja yhtiöt sijoittavat varojaan myös muihin instrumentteihin kuin korkoinstrumentteihin. On lisäksi huomattava, että vakuutuksesta peritään kuluja, jotka eivät näy vakuutusyhtiölain perusteluiden mukaisissa tuottolaskelmissa.

Eräillä vakuutusyhtiöillä on eriytettyjä vakuutuskantoja, jotka ovat oikeutettuja muita vakuutuskantoja parempiin lisäetuihin. Näitä vakuutuskantoja käsitellään erikseen kohdassa 4.3.

Lisää tietoa kohtuusperiaatteesta löytyy Finanssivalvonnan julkaisemasta dokumentista ”Mistä kohtuusperiaatteessa ja yhtiöiden lisäetujen jakamisessa on kysymys?”, joka löytyy Finanssivalvonnan verkkosivuilta.

1.2 Finanssivalvonnan arvio

Finanssivalvonnan arvio kohtuusperiaatteen toteutumisesta on seuraava:

- Kohtuusperiaatteeseen liittyvä jatkuvuusperiaate yleisesti toteutui ja yhtiöt noudattivat vahvistamia lisäetujen jakoperiaatteita.
- Yhtiöt olivat ottaneet huomioon kohtuusperiaatteen mukaisesti kohtuullisuuden asiakkaidensa erilaisen vakuutusten kesken.
- Yhtiöiden kohtuusperiaatteesta ja sen toteutumisesta antaman informaation laatu vaihteli mutta oli kaikkien yhtiöiden osalta kuitenkin hyväksyttävällä tasolla.
- Informaatiota ylijäämän jakautumisesta vakuutusosittajien ja omistajien kesken ei ole annettu siten, että vakuutusosittaja voisi arvioida ylijäämän jaon kohtuullisuutta.

2 Förverkligandet av målsättningarna för utbetalningen av tilläggsförmåner

2.1 Allmänt

Bedömningen av skälighetsprincipen baserar sig på målsättningarna för tilläggsförmåner som bolagen har delgivit och deras styrelser har godkänt.

Bolagen ålades att ge ut information om skälighetsprincipen från och med början av 2008. Därmed finns det jämförelsematerial från 13 år. Under denna tid har den totala avkastningen till kunderna i regel överstigit de referensavkastningar som bolagen tillämpat, vilket har varit möjligt tack vare den låga räntenivån och goda placeringsavkastningar.

Till livförsäkringsbolagens skälighetsprincip hör även kontinuitetsprincipen, vilket innebär att bolaget ska sträva efter att trygga kontinuiteten av nivån av tilläggsförmåner i framtiden. Även under dåliga år bör man sträva efter att garantera tilläggsförmånerna och detta ska man förbereda sig för under de goda åren. Samma krav gäller inte aktieägarnas utdelning – dividender, återbäring av fonden för inbetalat fritt eget kapital och garantikapitalets ränta. Aktieägarnas andel begränsas ändå av de för försäkringstagnarna reserverade framtida förmånerna. Nivån på tilläggsförmånerna ska inte variera lika kraftigt som bolagets resultat. Kontinuitetsprincipen har analyserats genom att jämföra den totala avkastningen med avkastningen på obligationer.

År 2020 var utmanande på finansmarknaden på grund av koronaepidemin som började i mars. Finansmarknaden återhämtade sig däremot tämligen snabbt från krisen och försäkringsbolagen klarade sig väl undan de ekonomiska effekterna av pandemin. Som helhet gick bolagen med vinst under året. Finansinspektionen rådde i sina tillsynsmeddelanden i april och december bolagen att enligt Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndighetens (EIOPA) rekommendation iaktta försiktighet i, eller helt avstå från, vinstutdelning. Endast Nordea Livförsäkring delade under redogörelseåret ut dividender.

Pandemin skapar troligtvis även i fortsättningen osäkerhet i realekonomin, och därmed även på finansmarknaden. Finansinspektionen förutsätter att försäkringsbolagen i sin verksamhet beaktar de risker den förlängda koronaepidemin förorsakar.

Enligt Finansinspektionens analyser förekommer det stora skillnader i bolagens kundgottgörelsepolicy. Bolagens kundåterbärningar på spar- och pensionsförsäkringar har successivt minskat under de senaste 13 åren. Den totala avkastningen har i genomsnitt likväl överstigit både konsumentprisförändringen och ränteavkastningen på marknaden.

Finansinspektionen bedömer skälighetsprincipen utgående från totalavkastningen. Försäkringarnas totalavkastning består av summan av beräkningsräntan och på förhand och i efterskott given kundåterbärning.

Skälighetsprinciperna publicerade av bolagen följer exemplet för ett bolags möjliga skälighetsprincip beskriven i motiveringarna i försäkringsbolagslagen. Exemplet fastställer försäkringens totalavkastning och binder totalavkastningen till motsvarande riskfria marknadsränta. Lagen och dess motiveringar är dock skrivna år 2008, och försäkrings- och finansmarknaden har ändrat sedan dess: Försäkringar med garanterad ränta säljs just inte längre. Marknadsräntorna har sjunkit väldigt lågt och bolagen placerar sina tillgångar även i andra instrument än ränteinstrument. Det bör också noteras, att det uppbärs kostnader från försäkringen, som inte ses i de enligt motiveringarna i försäkringsbolagslagen avsedda avkastningsberäkningarna.

Vissa försäkringsbolag har också åtskilda försäkringsbestånd som är berättigade till bättre tilläggsförmåner än andra försäkringsbestånd.

Följande bolag har publicerat en svenskspråkig utredning om iakttagandet av skälighetsprincipen: Aktia Livförsäkring Ab, Försäkringsaktiebolaget Fennia Liv, LokalTapiola Ömsesidigt Livförsäkringsbolag, Nordea Livförsäkring Finland Ab, OP-Livförsäkrings Ab och Sb-Livförsäkring Ab.

Utöver ovan nämnda utredningar ger Finansinspektionen detaljerade motiveringar till sina bedömningar på finska i punkterna 3–5 i denna utredning. I bilaga 1 uppräknas de bolag som deltagit i utredningen dem både på finska och på svenska och förkortningarna som använts för. I bilaga 2 uppräknas de diagram och tabeller som ansluter sig till utredningen.

Närmare information om skälighetsprincipen finns i Finansinspektionens dokument "Vad handlar iakttagandet av skälighetsprincipen och utdelningen av tilläggsförmåner i bolagen om?", som finns på Finansinspektionens webbplats.

2.2 Finansinspektionens bedömning

Finansinspektionen gör följande bedömning av bolagens iakttagande av skälighetsprincipen:

- Kontinuitetsprincipen i samband med skälighetsprincipen iaktogs på det stora hela och bolagen följde de principer för fördelning av tilläggsförmåner som de själva fastställt.
- Bolagen hade beaktat skäligheten mellan kundernas olika försäkringar i enlighet med skälighetsprincipen.
- Kvaliteten på bolagens information om skälighetsprincipen och iakttagandet av principen varierade men var emellertid på godtagbar nivå för alla bolag.
- Information om fördelningen av överskottet mellan försäkringstagarna och ägarna har inte getts på så sätt att försäkringstagaren skulle kunna bedöma om fördelningen av överskottet är skälig.

3 Selvityksen tausta

Tämä selvitys perustuu sekä tilinpäätöksen mukaisesti että vakuutusyhtiöiden Finanssivalvonnalle erikseen toimittamiin tietoihin vuodelta 2020. Vertailut on tehty ajanjaksolta 2008–2020.

Finanssivalvonta kerää henkivakuutusyhtiöiltä vuosittain vakuutuksia koskevaa tilastoaineistoa, jota on käytetty selvityksessä kohtuusperiaatteen toteutumisesta. Lisäksi selvityksessä vertaillaan yhtiöiden verkkosivuillaan julkaisemia lisäetujen jakamista koskevia tavoitteita sekä selvityksiä lisäetujen jakamista koskevien tavoitteiden toteutumisesta.

Yhtiöiden verkkosivuilla olevia tietoja on seurattu 1.6.2021 asti.

Tässä selvityksessä julkaistaan koko vakuutusalan tietojen lisäksi myös yhtiökohtaisia tietoja. Selvityksessä ovat mukana kaikki suomalaiset henkivakuutusyhtiöt, jotka ovat taanneet jollekin vakuutuskantansa osalle jonkin minimituoton (ks. liite 1). Yksinkertaisuuden vuoksi selvityksessä käytetään vakuutusyhtiöiden virallisten nimien sijasta lyhempiä nimiä.

4 Henkivakuutusyhtiöiden ylijäämä ja sen käyttö

4.1 Johdanto

Henkivakuutusyhtiön sijoitustoiminnan tuloksellisuus ja yhtiön vakavaraisuusasema ovat keskeisiä tekijöitä lisäetujen tasoa määrittäessä. Seuraavassa on yleiskatsaus näihin tekijöihin vuosina 2008–2020 sekä koko vakuutussektorin että kohtuusperiaatteen kannalta. Lopuksi esitetään yhteenveto vakuutustoiminnan ylijäämästä ja sen käytöstä vuodelta 2020.

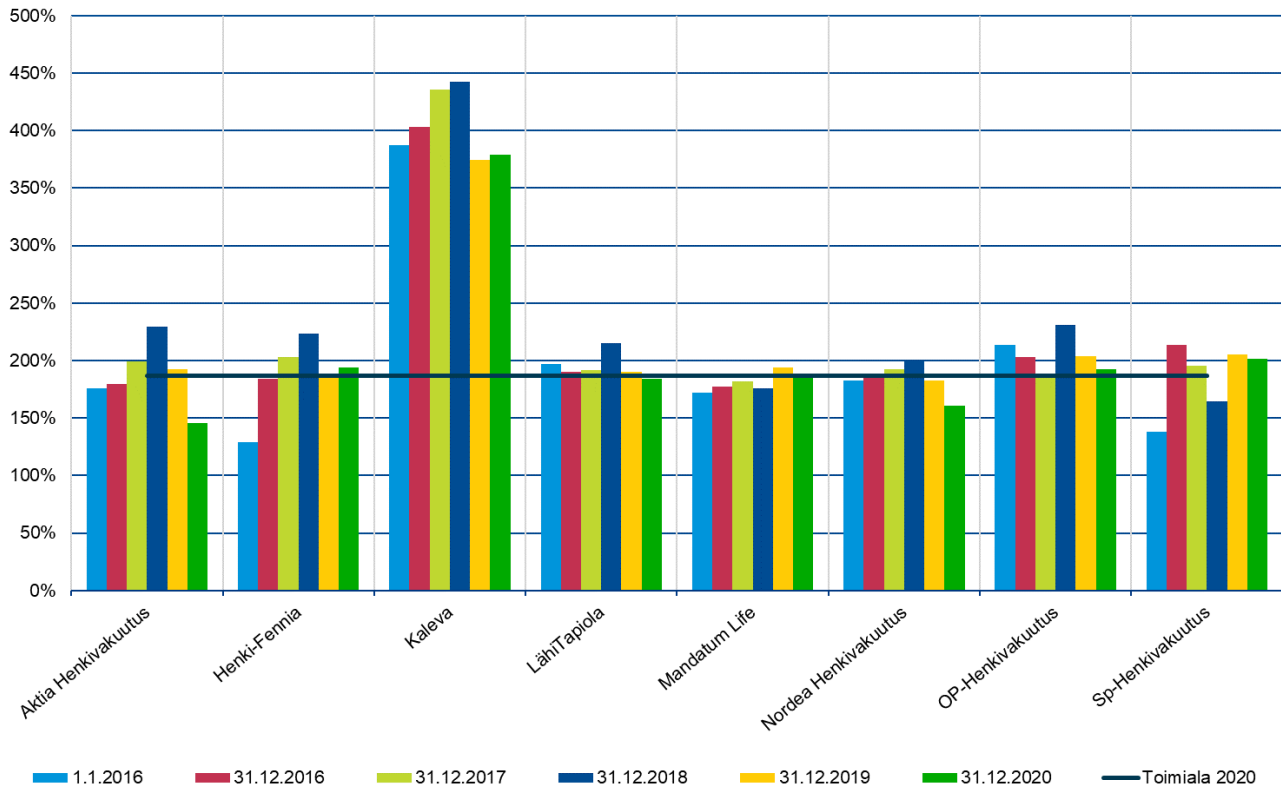
Tässä selvityksessä käsitellyt yhtiöiden lisäetuja koskevat päätökset perustuvat vuoden 2020 lopun tilanteeseen ja tietoon tuolloisista markkinoista.

4.2 Henkivakuutusyhtiöiden toimintaympäristö

Yleishavaintona voidaan todeta, että henkivakuutusyhtiöiden taloudellinen tulos ja vakavaraisuus mahdollistivat lisäetujen jakamisen asiakkaille vuonna 2020.

Vakavaraisuussäntely ja vakavaraisuutta kuvaavien tunnuslukujen laskenta muuttui vuoden 2016 alusta ns. Solvenssi II -säntelyn tullessa voimaan, ja tässä raportissa kuviossa 4.1. rajoitutaan kuvaamaan vakavaraisuussuhteet vain tältä ajalta. Vuonna 2020 yhtiöiden vakavaraisuus heikkeni lukuun ottamatta Henki-Fenniaa ja Kalevaa. Aktia Henkivakuutuksen vakavaraisuussuhteen heikkenemisen taustalla on Liv-Alandian henkivakuutuskannan oston aiheuttama vakavaraisuusvaatimuksen kasvu.

Kuvio 4.1. Henkivakuutusyhtiöiden vakavaraisuussuhteet vuosina 2016–2020

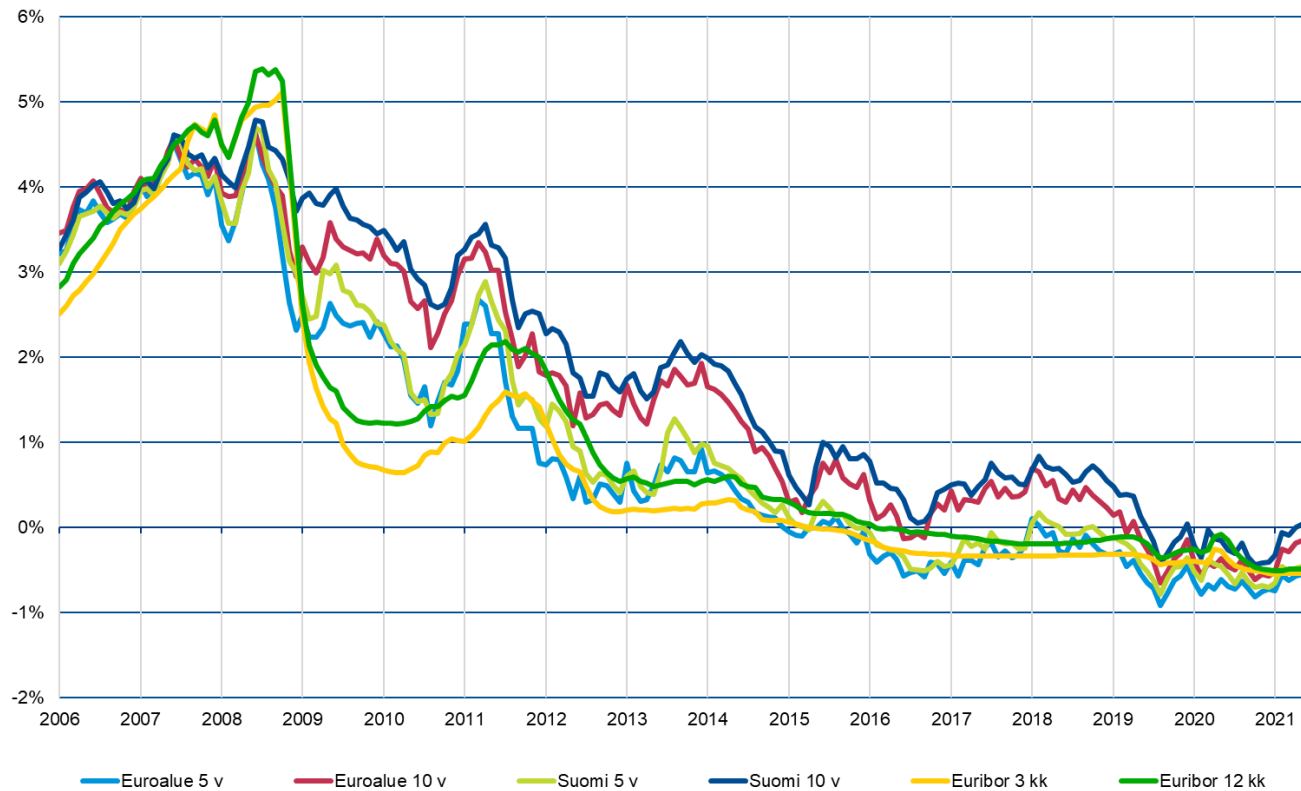

Lähde: Finanssivalvonta

Sijoitusmarkkinoiden kehitys vaikuttaa ratkaisevasti henkivakuutusyhtiöiden taloudelliseen tulokseen ja vakavaraisuuteen. Esimerkiksi korkojen muutos vaikuttaa paitsi sijoitustoiminnan tuottoihin, myös vakavaraisuuteen markkinaehtoisen taseen arvojen muuttuessa. Korkojen laskiessa yhtiöiden markkinaehtoisesti laskettu vastuovelka kasvaa. Jos yhtiö ei ole sijoitustoiminnassaan varautunut tähän korkojen laskuun, sen vakavaraisuus voi heiketä ja siten mahdollisuudet jakaa lisäetuja pienenevät. Myös korkojen voimakas nousu voi olla eräille yhtiöille ongelmallinen; korkojen nousu alentaa korkoinstrumenttien nykyarvoa ja siten heikentää sijoitustoiminnan tulosta. Osakekurssien muutoksilla on välitön vaikutus markkinaehtoisen taseen sijoitusten arvoihin ja vakavaraisuuteen sekä välillisesti myös vastuovelkaan asiakas-hyvitysten kautta.

Sekä pitkät että lyhyet korot ovat olleet vuodesta 2012 alkaen matalalla tasolla. Vuoden 2020 aikana korot pysyivät edelleen negatiivisina, kuten kuviosta 4.2 on havaittavissa. Matalat korot pitävät myös markkinaehtoisen vastuovelan korkeana. Vuonna 2021 korkotaso on osoittanut hieman nousun merkkejä.

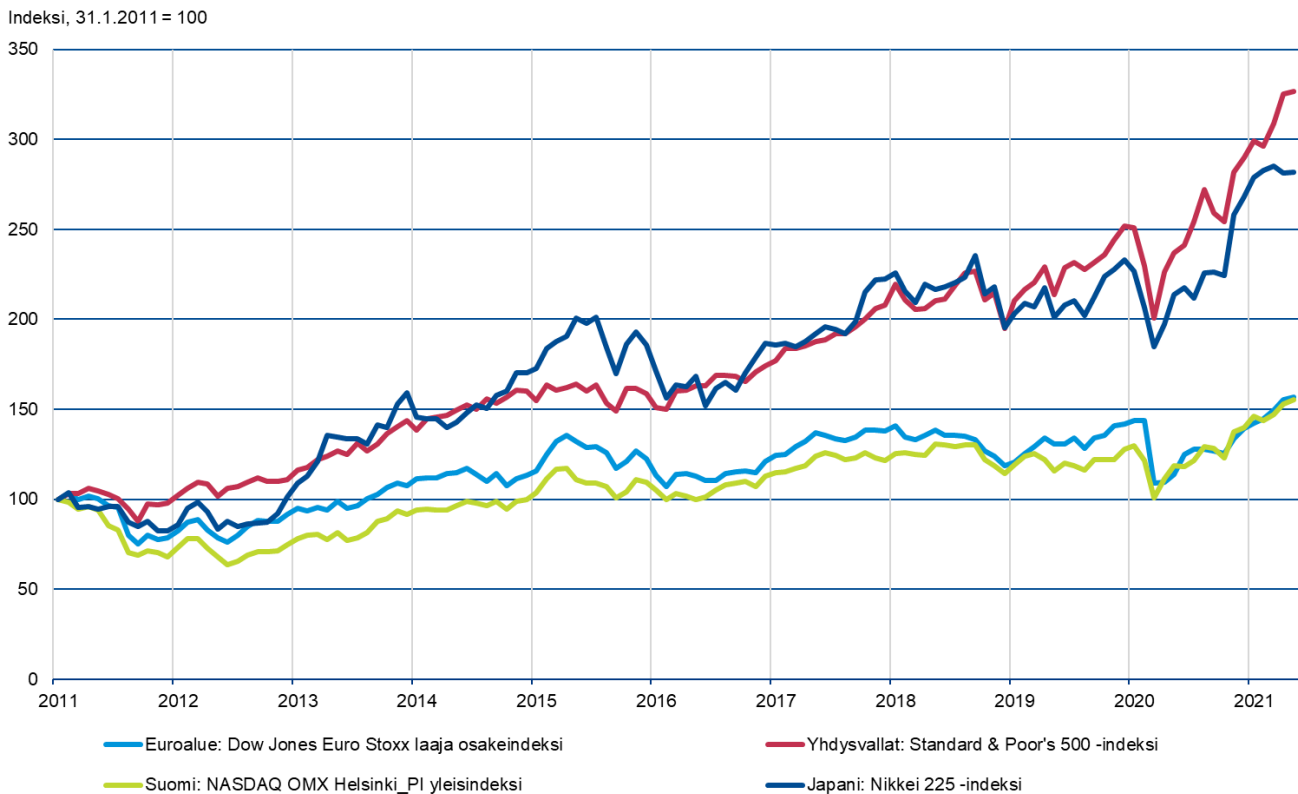
Kuvio 4.2. Euroalueen valtioiden velkakirjojen tuottoindeksi (EKP) sekä Suomen valtion obligaatioiden ja euriborkorot vuosina 2006–2021 ja 1.1.–31.5.2021

Lähde: Bloomberg ja Reuters

Suomen kansantalouden ja osakemarkkinoiden kehitys riippuu ratkaisevasti yleisestä talouskehityksestä Euroopassa. Vuonna 2020 osakemarkkina koki koronapandemian aiheuttaman sokin, mutta palautui hyvin vuoden loppuun mennessä, kuten kuviosta 4.3 on havaittavissa. Vuosina 2015 – 2020 Nasdaq OMX Helsinki on noussut keskimäärin noin 5,9 % vuodessa, mikä ylittää korkomarkkinoilta saadun tuottotason. Vuosina 2011 – 2014 tuotto oli matalampi eli noin 2,6 %, mutta samaan aikaan velkakirjojen tuotto oli kohtuullinen, kuten kuviosta 4.2 saattaa havaita.

Kuvio 4.3. Osakeindeksit euroalueella, Yhdysvalloissa ja Japanissa vuosina 2011–2021 ja 1.1.–31.5.2021

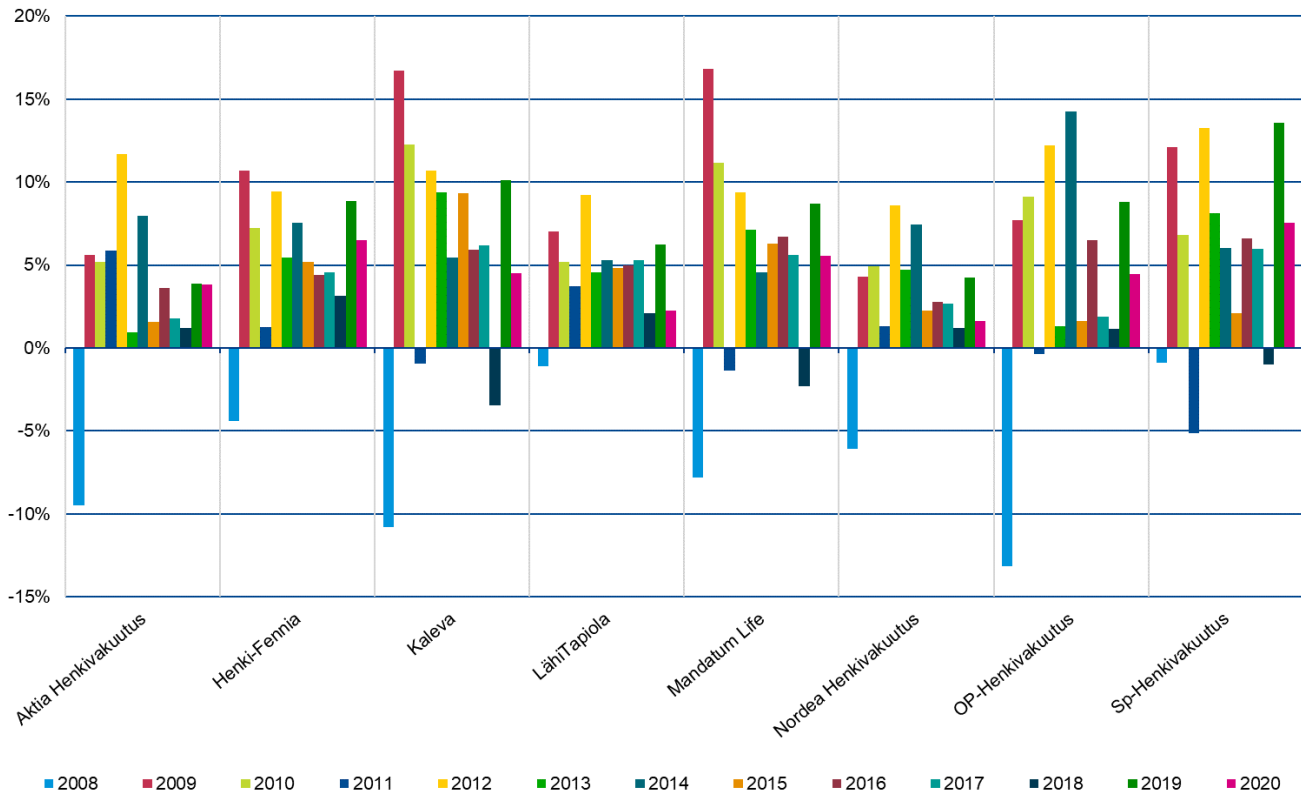

Lähde: Bloomberg ja Reuters

Erityisesti koska pitkät korot ovat nyt matalalla tasolla, niihin liittyvä tulevaisuuden sijoitusriski on iso. Riski voi realisoitua yhtiöiden tasehallinnasta riippuen sekä korkojen laskiessa että niiden noustessa, joten yhtiöiden tulee ottaa se huomioon lisätujen, osingonjaon ja sijoitetun vapaan oman pääoman palautuksen ja vakavaraisuuden tasoja harkitessaan. Korkojen mahdolliseen nousuun voi myös liittyä osakekursien lasku. Yhtiöt voivat kuitenkin suojata vastuuelkaan liittyviä riskejään erilaisilla suojausinstrumenteilla, joten sijoitusympäristö vaikuttaa yhtiöihin eri tavoin riippuen yhtiöiden sijoitusstrategiasta. Yhtiöiden sijoitusstrategiaan vaikuttavat mm. yhtiöiden riskinottohalukkuus ja vakuutusyhtiöitä koskevat riskiperusteiset pääomavaatimukset. Yhtiöiden päätökset sijoitusjakaumasta sekä vastuuelan ja sijoitusten suojauksista vaikuttavat yhtiöiden saamiin sijoitustuottoihin, joita seuraavassa kuvataan tarkemmin.

Vakuutusyhtiöiden sijoitustoiminnassa vuosi 2020 oli koronapandemian vuoksi haastava, mikä näkyy myös sijoitustoiminnan nettotuottojen laskuna edellisvuoteen verrattuna (ks. kuvio 4.4), tuottojen kuitenkin pysyessä positiivisena. Henkivakuutussektorin sijoitusten keskimääräinen tuotto vuonna 2020 oli 4,5 %, kun se vuonna 2019 oli 7,9 % ja vuonna 2018 0,9 %. Sijoitustoiminnan tuottavuus mahdollistaa myös lisätujen jakamisen vuonna 2021 lisätujen jatkuvuusperiaatteen mukaisesti. Vuonna 2020 korkosijoitukset tuottivat keskimäärin 3,7 %, osakesijoitukset 10,7 %, kiinteistösijoitukset 0,4 % ja muut sijoitukset -9,6 %.

Kuvio 4.4. Sijoitustoiminnan nettotuotto prosentti käyvin arvo in sitoutuneelle pääomalle vuosina 2008–2020

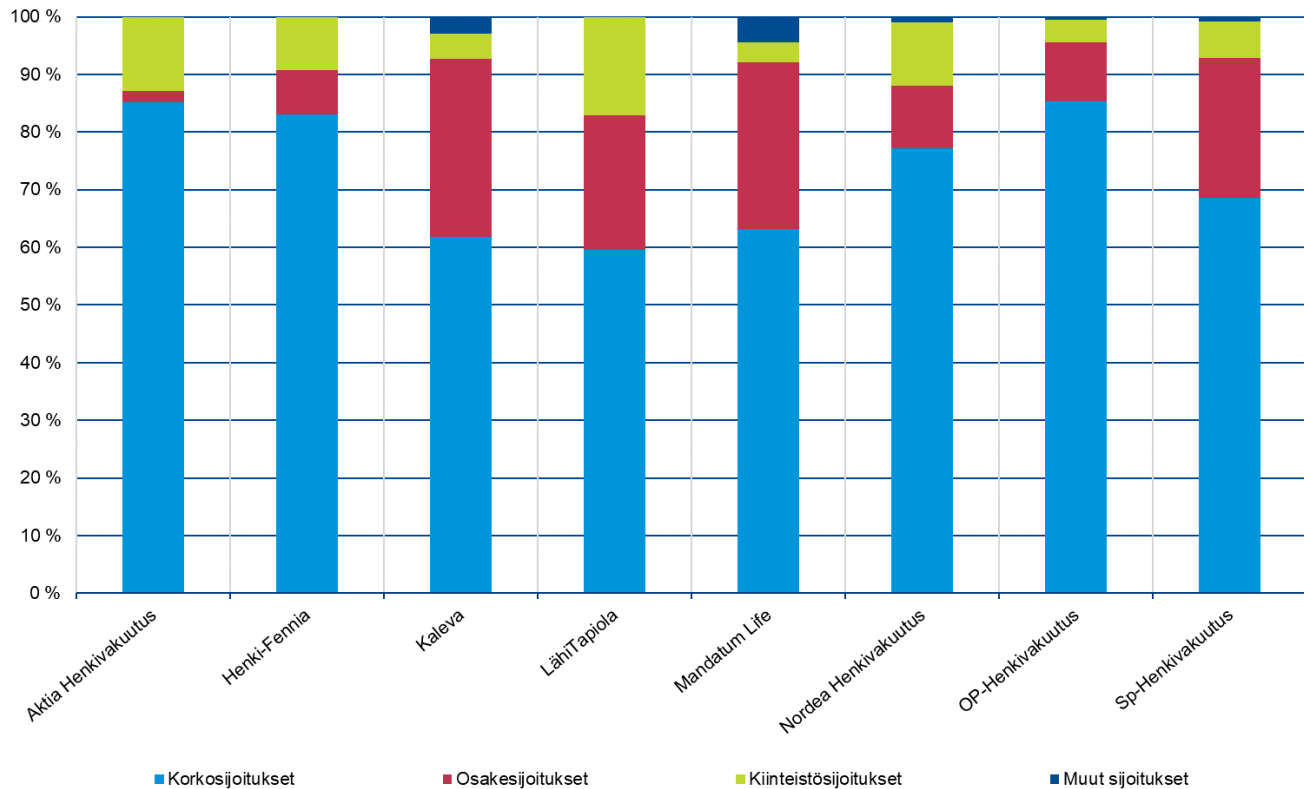

Lähde: Finanssivalvonta

Kuviosta 4.4 näkyvät selvästi myös markkinoiden vaihtelut eri vuosina. Vuosi 2008 oli tarkastelujaksolla selvästi vaikein sijoitusympäristö.

Taulukosta 4.3 (ks. jäljempänä) näkyy, että yhtiöiden asiakashyvitystaso pysyi pääsääntöisesti edellisvuoden tasolla tai laski hieman. Korkean perustekoron takia yhtiöiden kokonaishyvitystaso markkinakorkoihin verrattuna oli yhä korkea.

Yhtiöiden sijoitusjakaumat vaihtelevat merkittävästi, ja tämä vaikuttaa yhtiöiden sijoitustuottoon. Yhtiöiden korkoylijäämään vaikuttavat mm. sijoitusten allokaatiot sekä asiakkaille annettujen tuottotakuiden suojaus johdannaisilla. Kuviossa 4.5 on kuvattu yhtiöiden sijoitusjakauma vuoden 2020 lopussa.

Kuvio 4.5. Sijoitusjakauma 31.12.2020 (käyvin arvoin)

Lähde: Finanssivalvonta

Yhtiökohtaiset erot taulukon 4.1 mukaisissa korkoylijäämissä olivat suuria vastuuelan rakenteesta riippuen. Korkoylijäämällä tarkoitetaan sijoitusomaisuuden tuoton ja vakuutusten perustekoron kattamiseen tarvittavien varojen erotusta. Vuonna 2020 korkoylijäämä oli Aktia Henkivakuutusta lukuun ottamatta kaikilla yhtiöillä positiivinen.

Vuoden 2020 lopussa vakuutusyhtiöillä oli edelleen laskuperustekorkoisia vakuutuksia, joissa perustekorko on jopa 3,5–4,5 %. Keskimääräinen perustekorko oli noin 3,5 %. Ottaen huomioon mm. yhtiöiden tekemät vastuuelkaa täydentävät korkotäydennykset korkotuottoisen vastuuelan keskimääräinen tuottovaatimus oli vuodelle 2020 noin 1,5 %. Sektorin sijoitusten tuotto 4,5 % ylitti näin ollen korkotuottoisen vastuuelan keskimääräisen tuottovaatimuksen.

Yhtiöt ovat käyttäneet referenssituottoinaan eli tuottoina, joihin lisäetutavoitteet sidotaan, viiden ja kymmenen vuoden korkoja. Näiden lisäksi kuviossa 4.2 on esitetty lyhyet kolmen kuukauden ja yhden vuoden euriborkorot. Yhtiöiden tuottotavoitteita käsitellään myöhemmin kohdassa 5.1 ja tavoitteiden toteutumisista suhteesta korkoihin kohdassa 5.2.

Kuluttajahinnat nousivat 0,2 % vuonna 2020 (ks. kuvio 4.6). Yhtiöiden vakuutuksilleen antamat kokonaistuotot ylittivät selvästi myös markkinoilta saatavan korkotuoton, joka oli negatiivinen (ks. kuvio 4.2 ja taulukko 4.5). Vakuutuksenottajat ovat näin ollen keskimäärin saaneet vakuutuksilleen reaalityttöä.

Kuvio 4.6. Kuluttajahintaindeksin muutos vuosina 2015-2020 ja 1.1.-31.3.2021

Lähde: Tilastokeskus

4.3 Eriytetyt vakuutuskannat

OP-Henkivakuutuksella, Mandatumilla ja Kalevalla on nk. eriytettyjä vakuutuskantoja.

OP-Henkivakuutuksen ja Mandatumin eriytettyjen vakuutuskantojen lisäedut perustuvat sijoituskantaan, joka on eriytetty muiden vakuutusten sijoituksista. Näiden yhtiön oikeutta käyttää eriytettyjen vakuutuskantojen sijoitusten tuottoa muuhun kuin kyseisen vakuutuskannan hyväksi on rajoitettu.

OP-Henkivakuutuksen ja Mandatumin eriytetyt kannat ovat syntyneet vakuutuskantojen siirrossa Keskinäinen Vakuutusyhtiö Suomesta. Ryhmäeläkevakuutuskanta siirrettiin vuonna 2014 Mandatumiin sekä säästöhenkivakuutuskanta vuonna 2015 ja yksilöllisten eläkevakuutusten kanta vuonna 2016 OP-Henkivakuutukseen.

Suomi-yhtiö sopi em. kannansiirtojen yhteydessä, että sekä Mandatum Lifeen että OP-Henkivakuutukseen siirrettyjen vakuutuskantojen vakuutuksenottajat ja edunsaajat ovat oikeutettuja erikseen määriteltyihin lisäetuihin. Kannansiirron yhteydessä nämä lisäedut on täysin katettu eivätkä vastaanottavan yhtiön omat lisäetupäätökset vaikuta niihin. Näin ollen eriytettyjen kantojen tuottoja ei tässä selvityksessä oteta huomioon, ellei tästä ole erikseen mainittu.

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Kaleva on erikoistunut ryhmähenkivakuutukseen. Lisäksi se hoitaa ennen vuotta 1997 otettuja riski- ja säästöhenkivakuutuksia. Säästövakuutukset ovat oikeutettuja erityiseen vakuutuksen päätyttyä määräytyvään ylimääräiseen lisäetuun, ja vakuutuskanta on eriytetty ryhmähenkivakuutuskannasta. Kaleva ei enää myy uusia säästövakuutuksia.

Yleisesti voidaan todeta, että vakuutuskantojen ja näitä kattavien sijoitusten eriyttäminen on kohtuusperiaatteen mukaista, koska tällöin voidaan tarkemmin ottaa huomioon vakuutusten tuottaman ylijäämän määrä ja muodostumistapa.

Koska eriytettyjen vakuutuskantojen lisäedut poikkeavat muiden vakuutuskantojen lisäeduista, selvityksessä esitetään tietoja pääsääntöisesti ilman eriytettyjä vakuutuskantoja mutta eräissä tapauksissa erikseen myös eriytettyjen vakuutuskantojen kanssa.

Eriytetyt vakuutus- ja sijoituskannat on esitetty tässä selvityksessä seuraavasti:

- Taulukossa 4.1 eriytetty vakuutuskannat on otettu huomioon.
- Taulukossa 4.3 ei ole otettu huomioon eriytettyjä vakuutuskantoja.
- Taulukossa 4.4 eriytetty vakuutuskannat on otettu huomioon.
- Taulukossa 4.5 Suomi-yhtiöstä siirrettyjen vakuutuskantojen tiedot on eritelty.
- Kohdan 5.2 vertailuissa ei ole otettu huomioon eriytettyjen vakuutuskantojen tuottoja.

4.4 Yhtiökohtaiset analyysit

Seuraavassa esitetään tilastoja vuoden 2020 tilinpäätöstiedoista ja eräitä yhteenvetoja vuosilta 2008 – 2020. Henkivakuutusyhtiön ylijäämän muodostumista on kuvattu tarkemmin Finanssivalvonnan julkaiseman dokumentin ”Mistä kohtuusperiaatteessa ja yhtiöiden lisäetujen jakamisessa on kysymys?” kohdassa 6.

Selvitys koskee olemassa olevaa vakuutuskantaa. Uusia vakuutuksia ei välttämättä myönnetä samoin ehdoin kuin olemassa olevaan vakuutuskantaan kuuluvia vakuutus sopimuksia on myönnetty. Lisäksi yksittäinen vakuutus sopimus voi poiketa summatason luvuista, joita selvityksessä on esitetty.

Tilinpäätöstiedoissa on esitetty ylijäämän lähteet ja sen käyttö.

Tilastoaineisto on selvityksen tausta-aineistoa, ja se pohjautuu tilinpäätöslukuihin sekä Finanssivalvonnan toimitettuihin raportteihin. Tilastoaineisto koskee yhtiötä summatasolla, joten siinä on mukana myös niiden vakuutuslajien vakuutustekninen tulos, jotka eivät ole oikeutettuja lisäetuihin. Joillakin yhtiöillä vakuutuskannan rakenne on sellainen, että merkittävä osa riski- tai liikekustannus ylijäämästä muodostuu vakuutuksista, jotka eivät ole oikeutettuja lisäetuihin (vrt. taulukon 4.4 rivi ”Osuus tilinpäätöksen vastuuvelasta”). Lisäksi yhtiöillä on erilaisia puskureita ja niiden kartuttamista ja purkamista koskevia käytäntöjä, jotka vaikeuttavat tulosten tulkintaa ja vertailua.

Vuoden 2020 tilastoaineistosta on koottu yhtiökohtainen taulukko 4.1.

Osakeyhtiöissä voitonjaolla osakkaille on iso merkitys yhtiön kykyyn myöntää lisäetuja. Voitonjaolla tarkoitetaan tässä yhteydessä sekä osingonjakoa että sijoitetun vapaan oman pääoman palautusta. Taulukossa 4.2 on osakeyhtiöiden voitonjako suhteessa voitonjakokelpoisiin varoihin. Laskelmassa on otettu huomioon myös mahdolliset kalenterivuoden aikana maksetut lisäosingot. Yhtiöt eivät jakaneet lainkaan osinkoja vuosina 2008 ja 2009. Sp-Henkivakuutus ei ole jakanut osinkoa koko tarkastelujaksona 2010–2020. Sen sijaan Nordea Henkivakuutus, OP-Henkivakuutus ja Mandatum Life ovat jakaneet useina vuosina huomattavan suurin osinkoja omistajilleen. Vuonna 2020 Finanssivalvonta antoi koronan takia suosituksen yhtiöille noudattaa varovaisuutta voitonjaossa tai pidättäytyä siitä kokonaan. Ainoastaan Nordea Henkivakuutus jakoi tuona vuonna osinkoja.

Vuonna 2020 vakuutusyhtiöt myönsivät sekä ehdottomia että ehdollisia lisäetuja ja asiakashyvyksiä. Näiden osuus koko ylijäämästä vaihtelee suuresti yhtiöittäin.

Vakuutusten kokonaistuotto muodostuu laskuperustekorona ja etu- tai jälkikäteen annettavan asiakashyvytyksen yhteismäärästä. Taulukossa 4.3 on esitetty keskimääräiset laskuperustekorkoisten vakuutusten kokonaistuottoprosentit vuosille 2008–2020 sekä keskiarvo mainituille vuosille. Taulukon kokonaistuottoprosentit on painotettu vakuutuskannan koolla.

Taulukossa 4.4 on kuvattu ylijäämään oikeutettujen vakuutusten suhteelliset osuudet vastuuvälästä laskuperustekoroittain vuonna 2020 ja taulukossa 4.5 kokonaistuotot. Kalevan säästövakuutukset ovat oikeutettuja erityiseen vakuutuksen päätyttyä määräytyvään ylimääräiseen lisäetuuun.

Taulukon 4.5 mukaan vuonna 2020 Mandatumin ja Nordean eräät nollakorkoiset vakuutukset ovat saaneet alle 1 %:n suuruiset asiakashyvytykset. Taulukossa 4.5 Suomi-yhtiöstä siirrettyjen vakuutuskantojen tiedot on eritelty. Näiden vakuutusten lisäedut on määritelty kannanluovutus sopimuksella eivätkä yhtiön omat lisäetupäätökset vaikuta lukuihin. Luvussa 4.3. on käsitelty eriytettyjä vakuutuskantoja.

Taulukko 4.1. Vuoden 2020 ylijäämä ja sen käyttö

Muokattu tuloslaskelma (1 000 euroa)	Aktia Henki-vakuutus	Henki-Fennia	Kaleva *	Lähi-Tapiola *	Mandatum Life **	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus **	Sp-Henki-vakuutus	Yhteensä
Vakuutustekninen laskelma									
Vakuustoitintaan liittyvä ylijäämä									
Korkoylijäämä	-1 068	3 701	47 053	64 787	171 028	37 888	69 873	2 945	396 207
Riskiylijäämä	6 554	11 897	13 233	34 806	35 946	11 527	32 450	3 800	150 213
Liiketoimintaylijäämä	3 510	3 240	4 799	-5 245	19 730	136 029	30 268	1 097	193 428
Muu ylijäämä	0	0	41	-7 026	20 087	0	0	66	13 168
Yhteensä	8 996	18 838	65 126	87 323	246 790	185 444	132 592	7 908	753 016
Vakuustoitintaan liittyvän ylijäämän käyttö									
Myönnetetyt ehdottomat lisäedut ja asiakashyvytykset	-28	-977	-3 551	0	-9 138	-2 394	-2 461	-320	-18 869
Myönnetetyt ehdolliset lisäedut ja asiakashyvytykset	0	-981	-40 189	-11 296	-4 659	0	0	-318	-57 442
Vastuuvälkamuutokset (ilman tasoitusvastuuta)	-960	169	-8 883	-8 078	-69 667	-398	19 261	637	-67 918
Tasoitusvastuun muutos	1 200	0	0	10 274	0	0	0	0	11 474
Muu käyttö	-694	-907	-589	-1 527	-10 014	-4 495	-11 174	-826	-30 225
Yhteensä	-482	-2 696	-53 212	-10 626	-93 477	-7 287	5 626	-826	-162 981
Vakuustoitinnan ylijäämän ja sen käytön erotus	8 514	16 142	11 914	76 697	153 313	178 156	138 218	7 082	590 035
Muita vakuutustekniseen tulokseen kuuluvia eriä									
Omale pääomalle kohdistettu osuus sijoitustoiminnan nettotuotosta	2 346	2 696	15 922	10 191	40 496	9 888	23 596	2 669	107 804
Muut erät	2	-362	0	-8 732	-2 580	-35 190	722	-34	-41 015
Vakuutustekninen tulos	10 862	18 475	27 836	78 155	196 389	152 854	162 536	9 718	656 824
Verot	-2 190	-4 054	-394	-15 164	-44 857	-29 964	-31 958	-2 033	-130 613
Muut erät	36	-263	98	290	0	3 070	-11	523	3 744
Tilikauden voitto	8 708	14 158	27 540	63 282	151 532	125 960	130 567	8 208	529 955

* Keskinäinen vakuutusyhtiö.

** Sisältää Suomi-yhtiöstä siirtyneet eriytyvät vakuutuskannat.

Lähde: Finanssivalvonta

Taulukko 4.2. Osakeyhtiöiden osingonjako ja sijoitetun vapaan oman pääoman palautus suhteessa voitonjakokelpoisiin varoihin

	Aktia Henkivakuutus	Henki- Fennia	Mandatum Life	Nordea Henkivakuutus	OP- Henkivakuutus
2010	-	-	-	8,1 %	7,8 %
2011	-	-	40,4 %	-	13,8 %
2012	5,6 %	-	-	-	7,7 %
2013	66,6 %	-	17,8 %	40,6 %	37,8 %
2014	-	6,7 %	17,7 %	42,9 %	83,4 %
2015	-	-	17,2 %	96,9 %	37,7 %
2016	-	2,4 %	20,9 %	97,6 %	62,6 %
2017	-	2,0 %	46,2 %	49,6 %	89,1 %
2018	-	6,3 %	23,5 %	-	50,2 %
2019	-	9,5 %	20,5 %	-	-
2020	-	-	-	41,1 %	-

Lähde: Finanssivalvonta

Taulukko 4.3. Keskimääräinen laskuperustekorkoisten vakuutusten kokonaistuottoprosentti

	Aktia Henkivakuutus	Henki- Fennia	Kaleva *	Lähi- Tapiola *	Mandatum Life **	Nordea Henkivakuutus	OP-Henki- vakuutus **	Sp- Henkivakuutus
2008	4,0 %	4,7 %	4,5 %	4,4 %	4,5 %	4,1 %	3,8 %	3,7 %
2009	4,1 %	4,1 %	5,0 %	4,3 %	4,3 %	3,4 %	3,5 %	3,1 %
2010	3,9 %	4,1 %	4,5 %	4,1 %	3,9 %	3,4 %	3,6 %	2,7 %
2011	3,9 %	4,1 %	4,5 %	4,2 %	4,0 %	3,1 %	3,5 %	2,3 %
2012	3,9 %	3,8 %	4,5 %	4,1 %	3,9 %	2,9 %	3,4 %	2,0 %
2013	3,9 %	3,8 %	4,5 %	4,1 %	3,9 %	2,9 %	3,5 %	2,1 %
2014	3,9 %	3,7 %	4,5 %	4,0 %	3,7 %	3,2 %	3,4 %	2,2 %
2015	3,9 %	3,7 %	4,5 %	3,9 %	3,7 %	3,2 %	3,4 %	1,9 %
2016	3,9 %	3,6 %	4,5 %	3,8 %	3,7 %	3,1 %	3,4 %	1,4 %
2017	3,8 %	3,4 %	4,5 %	3,8 %	3,5 %	3,3 %	3,3 %	1,8 %
2018	3,8 %	3,3 %	4,5 %	3,7 %	3,5 %	3,3 %	3,3 %	1,8 %
2019	3,7 %	3,3 %	4,5 %	3,4 %	3,5 %	3,3 %	3,3 %	1,4 %
2020	3,7 %	3,2 %	4,5 %	3,2 %	3,4 %	3,4 %	3,2 %	1,4 %
Keskiarvo	3,9 %	3,8 %	4,5 %	3,9 %	3,8 %	3,3 %	3,4 %	2,1 %

* Keskinäinen vakuutusyhtiö.

** Ei sisällä Suomi-yhtiöstä siirtyneitä eriytettyjä vakuutuskantoja.

Lähde: Finanssivalvonta

Taulukko 4.4. Laskuperustekorkoisten vakuutusten suhteelliset osuudet vastuuvälästä vuonna 2020 (%)

Ylijäämään oikeuttavat yksilölliset säästöväakuutukset laskuperustekoroittain	Aktia Henkivakuutus	Henki-Fennia	Kaleva *	Lähi-Tapiola *	Mandatum Life	Nordea Henkivakuutus	OP-Henkivakuutus **	Sp-Henkivakuutus
4,50 %	6,9 %	3,5 %	100,0 %	22,0 %	34,0 %	62,0 %	59,5 %	-
3,50 %	34,2 %	22,2 %	-	6,2 %	54,0 %	4,5 %	30,0 %	3,1 %
2,50 %	58,9 %	28,9 %	-	11,4 %	4,4 %	0,4 %	10,5 %	14,4 %
1,50 %	-	5,1 %	-	21,7 %	-	-	0,1 %	-
1,00 %	-	40,4 %	-	-	-	-	-	-
0,00 %	-	-	-	38,6 %	7,6 %	33,0 %	-	82,5 %
Yhteensä	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Osuus tilinpäätöksen vastuuvälästä	3,1 %	0,9 %	95,7 %	11,8 %	1,2 %	4,6 %	6,7 %	8,4 %

Ylijäämään oikeuttavat yksilölliset eläkevakuutukset laskuperustekoroittain	Aktia Henkivakuutus	Henki-Fennia	Kaleva *	Lähi-Tapiola *	Mandatum Life	Nordea Henkivakuutus	OP-Henkivakuutus **	Sp-Henkivakuutus
4,50 %	62,2 %	49,3 %	-	55,6 %	70,6 %	49,2 %	72,6 %	-
3,50 %	23,3 %	22,2 %	-	22,3 %	19,1 %	33,2 %	17,6 %	12,0 %
2,50 %	10,2 %	25,4 %	-	6,4 %	4,8 %	2,1 %	9,7 %	42,9 %
1,50 %	-	-	-	15,8 %	-	-	0,0 %	-
1,00 %	4,3 %	3,0 %	-	-	-	-	-	-
0,00 %	-	-	-	-	5,6 %	15,5 %	-	45,1 %
Yhteensä	100,0 %	100,0 %	-	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Osuus tilinpäätöksen vastuuvälästä	17,7 %	9,9 %	-	17,4 %	5,2 %	3,8 %	14,3 %	1,4 %

Ylijäämään oikeuttavat ryhmäeläkevakuutukset laskuperustekoroittain	Aktia Henkivakuutus	Henki-Fennia	Kaleva *	Lähi-Tapiola *	Mandatum Life **	Nordea Henkivakuutus	OP-Henkivakuutus	Sp-Henkivakuutus
4,25 %	-	-	-	20,6 %	10,8 %	-	-	-
3,50 %	94,2 %	68,6 %	-	39,7 %	74,2 %	-	64,8 %	-
2,50 %	3,5 %	0,0 %	-	8,0 %	3,7 %	-	10,8 %	-
2,00 %	-	5,7 %	-	-	-	-	-	-
1,50 %	-	-	-	28,8 %	5,6 %	-	18,1 %	-
1,00 %	2,4 %	12,7 %	-	3,0 %	-	-	-	-
0,50 %	-	-	-	-	1,5 %	-	6,3 %	-
0,00 %	-	13,0 %	-	-	4,2 %	-	-	100,0 %
Yhteensä	100,0 %	100,0 %	-	100,0 %	100,0 %	-	100,0 %	100,0 %
Osuus tilinpäätöksen vastuuvälästä	5,8 %	12,7 %	-	13,0 %	19,1 %	-	8,1 %	0,2 %

* Keskinäinen vakuutusyhtiö.
 ** Sisältää Suomi-yhtiöstä siirtyneet eriytetty vakuutuskanat.

Lähde: Finanssivalvonta

Taulukko 4.5. Eräiden vakuutustuotteiden kokonaistuottoja vuonna 2020 (%)

Ylijäämään oikeuttavat yksilölliset säästöväakuutukset laskuperustekoroittain	Aktia Henkivakuutus	Henki-Fennia	Kaleva *	Lähi-Tapiola *	Mandatum Life	Nordea Henkivakuutus	OP-Henkivakuutus **	Sp-Henkivakuutus
4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 / 7,20 %	-
3,50 %	3,50 %	3,50 %	-	3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,50 %
2,50 %	2,50 %	2,50 %	-	2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %
1,50 %	-	1,50 %	-	2,00 %	-	-	1,50 %	-
1,00 %	-	1,00 %	-	-	-	-	-	-
0,00 %	-	-	-	1,50 %	0,00 %	0,65 %	-	1,00 %

Ylijäämään oikeuttavat yksilölliset eläkevakuutukset laskuperustekoroittain	Aktia Henkivakuutus	Henki-Fennia	Kaleva *	Lähi-Tapiola *	Mandatum Life	Nordea Henkivakuutus	OP-Henkivakuutus **	Sp-Henkivakuutus
4,50 %	4,50 %	4,50 %	-	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 / 7,20 %	-
3,50 %	3,50 %	3,50 %	-	3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,50 %
2,50 %	2,50 %	2,50 %	-	2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %
1,50 %	-	-	-	2,20 %	-	-	2,00 %	-
1,00 %	1,00 %	1,70 %	-	-	-	-	-	-
0,00 %	-	-	-	-	0,80 %	0,95 %	-	1,50 %

Ylijäämään oikeuttavat ryhmäeläkevakuutukset laskuperustekoroittain	Aktia Henkivakuutus	Henki-Fennia	Kaleva *	Lähi-Tapiola *	Mandatum Life **	Nordea Henkivakuutus	OP-Henkivakuutus	Sp-Henkivakuutus
4,25 %	-	-	-	4,25 %	4,25 %	-	-	-
3,50 %	3,50 %	3,50 %	-	3,50 %	3,50 / 3,66 %	-	3,50 %	-
2,50 %	2,50 %	2,50 %	-	2,50 %	2,50 / 2,71 %	-	2,50 %	-
2,00 %	-	2,00 %	-	-	-	-	-	-
1,50 %	-	-	-	2,25 %	1,50 %	-	2,00 %	-
1,00 %	2,00 %	1,70 %	-	2,20 %	-	-	-	-
0,50 %	-	-	-	-	0,50 %	-	2,00 %	-
0,00 %	-	1,70 %	-	-	0,00 %	-	-	1,50 %

* Keskinäinen vakuutusyhtiö.
 ** Ei sisällä Suomi-yhtiöstä siirtyneitä eriytettyjä vakuutuskanatoja / Suomi-yhtiöstä siirtyneet eriytetty vakuutuskanat.

Lähde: Finanssivalvonta

5 Analyysi lisäetujen jakamista koskevista tavoitteista ja näiden toteutumisesta

5.1 Yleistä yhtiöiden kohtuusperiaateselvityksistä

Vakuutusyhtiölaissa edellytetään kohtuusperiaatetavoitteiden määrittelemistä. Lain tarkoituksena on ollut konkretisoida yhtiöiden lupauksia tulevista lisäeduista. Vaikka kyseessä on vain tavoite, tavoitteen tulee olla realistinen ja perustua yhtiön näkemukseen tulevista asiakashyvityksistä.

Konkreettisissa kokonaistuottotavoitteissa yhtiöt viittaavat viiden tai kymmenen vuoden joukkovelkakirjalainojen tuottoon tai 12 kuukauden euriborkorkoon (vrt. kuvio 4.2). Tämä referenssikorko vaihtelee yhtiöittäin.

Jos referenssituottona käytetään joukkovelkakirjojen tuottoja, referenssituotto voi heilahdella vuosittain huomattavasti pitkän aikavälin keskiarvonsa ympärillä sekä sisältää myös pitkiä syklejä. Lisäetutavoitteen toteutuman arvioinnissa (kohta 5.2) tämä on syytä ottaa huomioon.

Vakuutusyhtiölain mukaan vakuutusyhtiön on vuosittain julkaistava verkkopalvelussaan ja tilinpäätöksensä selvitys siitä, miten yhtiön asettamat ja julkaisemat lisäetutavoitteet ovat toteutuneet. Lain tavoitteena on suojata asiakasta, jotta jo tarjousvaiheessa kuvattu tuottotavoite toteutuisi käytännössä. Näin ollen yhtiöllä tulee olla perustelut, jos tästä tavoitteesta poiketaan. Vakavaraisuusaseman merkittävä heikkeneminen saattaa olla tällainen perusteltu syy jättää lisäetuja jakamatta ja siten muuttaa tavoitetta.

Finanssivalvonnan näkemyksen mukaan jakotavoitteissa tulisi kuvata vakuutusyhtiölain perustelujen mukaisesti myös jako asiakkaiden ja omistajien kesken. Asia koskee erityisesti niitä yhtiöitä, jotka ovat jakaneet tai aikovat jakaa huomattavia osinkoja yhtiöstä. Finanssivalvonta korostaa, että nykyisessä korkoympäristössä voitonjako omistajille samalla vakuutettujen edut turvaten on erittäin haasteellista. Finanssivalvonta toteaa, että jos informaatiota osingonjaosta onkin ehkä annettu, sitä ei ole annettu siten, että vakuutuksenottaja voisi arvioida, onko ylijäämän jakautuminen vakuutuksenottajien ja omistajien kesken kohtuullinen.

Yhtiöt ovat yleensä todenneet, että ylijäämän jakotavoitteet asiakkaille ja asiakkaiden kesken eivät sido yhtiötä.

Seuraavassa on esitetty yhteenveto säästö- ja eläkevakuutuksille annettavien lisäetujen tavoitteista ja yhtiön antamista selvityksistä tavoitteiden toteutumisesta:

Toteutumisen arviointi/säästö- ja eläkevakuutus

Aktia Henkivakuutus

Tavoite

"... pitkän aikavälin tavoitteena on antaa lisäetuihin oikeutetuille vakuutuksille kokonaistuotto, joka on verrattavissa Suomen valtion joukkovelkakirjalainojen tuottoon. ... Yhtiön tavoitteena on, että korkotuottoisten eläkevakuutus säästöjen kokonaistuotto on korkeampi kuin Suomen valtion kymmenvuotisten joukkovelkakirjalainojen tuotto ja että korkotuottoisten säästövakuutusten säästöjen tuotto on samalla tasolla kuin Suomen valtion viisivuotisten joukkovelkakirjalainojen tuotto."

Selvityksen sisältö

Aktia Henkivakuutus on tallettanut kaikki selvityksensä kahdeksalta vuodelta. Aktia on kuvannut vuoden 2020 sijoitusympäristöä ja todennut sijoitusvuoden olleen turbulenti koronaviruspandemian vuoksi, mutta palautuneen hyvin. Viimeisimmät asiakashyvitykset on kuvattu sekä kokonaistuotto viiden vuoden ajanjaksolta. Referenssituottona vertailussa on ollut sekä viiden vuoden että kymmenen vuoden joukkovelkakirjalaina. Yhtiö toteaa, että vakuutustoiminnasta syntynyttä ylijäämää on käytetty vakavaraisuuden vahvistamiseen eikä yhtiö ole jakanut osinkoa viimeiseltä viideltä tilikaudelta.

Henki-Fennia**Tavoite**

"... tavoitteena on antaa ylijäämän jakoon oikeutettujen vakuutusten vakuutussäästöille pitkällä aikavälillä vähintään tuotto, joka vastaa lyhyiden sijoitusten osalta 12 kk euriborin ja pitempiaikaisten sijoitusten osalta Saksan valtion 10 vuoden joukkovelkakirjalainojen antamaa tuottoa. ... Annettava tuotto määräytyy yhtiön sijoitusten pitkäaikaisen nettotuoton perusteella. ... Lisäetujen tasoa rajoittavat omistajan asettamat pääoman tuottovaatimukset sekä yhtiön vakavaraisuustavoite. ... Lisäetujen jakamisessa otetaan huomioon vakuutuksen kesto, takaisinosto-oikeus ja laskuperustekorko."

Selvityksen sisältö

Henki-Fennia on tallettanut kaikki selvityksensä 11 vuodelta. Viimeisimmässä selvityksessä yhtiö kertoo joitakin tilinpäätöksen tunnuslukuja sijoitustoiminnan ja vakavaraisuuden osalta. Yhtiö on monipuolisesti kuvannut kokonaistuottoja vakuutuslajeittain ja laskuperustekoroittain ja vertaillut tuottoja vuoden ja 10 vuoden markkinakorkoihin vuodesta 2006 alkaen. Ylijäämän jaosta vakuutuksenottajien ja omistajien kesken yhtiö on todennut, että sen vakavaraisuus mahdollistaa kohtuullisen osingon jakamisen.

Kaleva**Tavoite**

"... tavoite on jakaa vakuutuksille lisäetuna niiden tuottamaa ylijäämää mahdollisimman oikeudenmukaisesti ... yhtiöllä on merkittävästi säästövakuutuksiin liittyvää ylimääräistä varallisuutta. ... Tämän ylijäämän palauttamiseksi on vuosittain annettavien asiakashyvitysten rinnalle kehitetty vakuutuksen päätyttyä määräytyvä ylimääräinen lisäetu. Tavoitteena on jakaa ylimääräinen lisäetu vakuutusten kesken ansaintaperiaatteen mukaisesti."

Selvityksen sisältö

Kaleva on esittänyt tilinpäätöksen tunnuslukuja monipuolisesti vuodesta 2003 alkaen sekä sijoitustoiminnan tuottoja ja kokonaisasiakashyvityksiä vuodesta 1993 alkaen. Lisäksi on kuvattu viimeisen vuoden asiakashyvytys ja vanhoihin vakuutuksiin liittyvän lisäedun laskentaperiaatteet.

LähiTapiola**Tavoite**

"... tavoitteena on antaa ylijäämän jakoon oikeutetuille vakuutussäästöille pitkällä aikavälillä ennen kuluja ja veroja kokonaistuotto, joka eläkevakuutuksessa ylittää euroalueen valtioiden pitkien, vähintään 10-vuotisten joukkovelkakirjalainojen korkotason ja säästohenkivakuutuksessa vastaavasti 5-vuotisten valtiolainojen korkotason."

Selvityksen sisältö

LähiTapiola Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö on tallettanut selvityksensä yhdeksältä vuodelta. Yhtiön vakavaraisuusasemaa on käsitelty, mutta tilinpäätöksen tunnuslukuja ei ole esitetty erikseen.

Kokonaistuotto on kuvattu viimeiseltä vuodelta vakuutuslajeittain ja laskuperustekoroittain. Lisäksi kokonaistuotto on kuvattu kymmenen vuoden ajalta käyttäen referenssituottona Euroopan keskuspankin julkaisemaa euroalueen valtioiden velkakirjojen tuottoindeksiä, säästövakuutuksessa viidelle ja eläkevakuutuksessa kymmenelle vuodelle.

Mandatum Life

Tavoite

”... tavoitteena on antaa pitkällä aikavälillä voitonjakoon oikeutetuille vakuutussäästöille ennen kuluja ja veroja kokonaishyvitys, joka on vähintään kunakin hetkenä matalariskisimpinä pidettävien pitkien korkosijoitusten korkotason mukainen. Tämän hetken tulkinnan mukaisesti Saksan valtion joukkovelkakirjalainat olisivat lähimpänä riskitöntä pitkää korkosijoitusta. Toistaiseksi kuitenkin Mandatum Lifen tavoitetasona on säästövakuutusten osalta 5 vuoden ja eläkevakuutusten osalta 10 vuoden Suomen valtion joukkovelkakirjalainan korkotasoa vastaava tuotto.”

Eriytettyjen vakuutuskantojen osalta yhtiö on kuvannut kannansiirtosopimuksessa sovitun voitonjakopoliitiikan.

Selvityksen sisältö

Mandatum Life esittää kaikki selvityksensä 13 vuodelta. Viimeisimmässä selvityksessä on käsitelty sijoitustoimintaympäristöä ja vakavaraisuutta vuonna 2020, sekä esitetty joitakin tilinpäätöksen tunnuslukuja. Lisäksi lisäedut on kuvattu monipuolisesti vakuutuslajeittain alkaen vuodesta 2000. Referenssituottona on eläkevakuutuksen osalta Suomen valtion kymmenen vuoden ja säästövakuutusten osalta viiden vuoden joukkovelkakirjalaina. Referenssituoton lisäksi Mandatum Life on esittänyt Saksan joukkovelkakirjan sekä Eonia-koronvaihtosopimuksen viiden ja kymmenen vuoden korkotasot. Lisäetujen jakamisperiaatteita on erikseen perusteltu. Mandatum pidättäytyi maksamasta osinkoa vuonna 2020 sekä mainitsee selvityksessään vuoden 2021 osinkoehdotuksen.

Yhtiö on myös antanut erillisen selvityksen Suomi-yhtiöstä siirretyn ryhmäeläkevakuutuskannan kohtuusperiaatteen toteutumisesta.

Nordea Henkivakuutus

Tavoite

”Yhtiö pyrkii pitkällä tähtäyksellä kohtuusperiaatteen piirissä olevien, säästövaroja sisältävien vakuutusten kesken kunakin vuonna hyvitystasoon, joka vastaa Saksan valtion liikkeelle laskemien 10-vuotisten valtiolainojen korkoa normaalissa markkinatilanteessa.. ... Lisäksi yhtiö pyrkii pitkällä tähtäyksellä täyttämään yhtiön omistajalle kuuluvan riskipääoman tuottovaatimuksen.

Selvityksen sisältö

Nordea esittää kaikki selvityksensä yhdeksältä vuodelta. Joitakin tilinpäätöksen tunnuslukuja on esitetty erikseen. Kokonaistuotto on kuvattu viimeiseltä vuodelta vakuutuslajeittain ja laskuperustekoroittain. Lisäksi kokonaistuotto on esitetty erikseen säästöhenki- ja eläkevakuutuksille 14 vuodelta. Kokonaistuottoa on verrattu Saksan valtion kymmenen vuoden joukkovelkakirjalainoihin. Yhtiö toteaa, että sen vakavaraisuusasema ja edellinen tilikausi mahdollistivat osingon jakamisen henkivakuutusliiketoiminta-alueen sisällä.

OP-Henkivakuutus

Tavoite

"Tavoitteena on antaa vakuutussäästöille kokonaishyvitys, joka vastaa pitkällä aikavälillä vähintään matalariskisimpinä pidettävien korkosijoitusten korkotasoa. Tällä hetkellä kokonaishyvityksen tavoitteena on säästöhenkivakuutuksilla ja kapitalisaatiosopimuksilla 12 kuukauden euriborkoron, yksilöllisillä eläkevakuutuksilla ja maksuperusteisilla ryhmäeläkevakuutuksilla 5 vuoden sekä etuusperusteisilla ryhmäeläkevakuutuksilla 10 vuoden Suomen valtion joukkovelkakirjalainojen korkotasoa."

Selvityksen sisältö

OP-Henkivakuutus on kertonut joitakin tilinpäätöksen tunnuslukuja, uuden vahvistetun vakavaraisuustavoitteen sekä yleistä sijoitusympäristöstä. Vakuutuslajikohtainen kokonaistuotto on selvitetty laskuperustekoroittain. Lisäksi kokonaistuottoa on verrattu vuodesta 2010 alkaen säästövakuutuksen osalta 12 kuukauden euriborkorkoon, yksilöllisen eläkevakuutuksen osalta Suomen valtion viiden vuoden valtionvelkakirjaan ja ryhmäeläkevakuutuksen osalta Suomen valtion kymmenen vuoden valtionvelkakirjaan. Yhtiö mainitsee selvityksessään, ettei se ole jakanut vuonna 2020 osinkoja omistajalle.

Yhtiö on myös antanut erillisen selvityksen Suomi-yhtiöstä siirtyneiden eläke- ja henkivakuutuskantojen kohtuusperiaatteiden toteutumisesta.

SP-Henkivakuutus

Tavoite

"... tavoitteena on antaa pitkällä aikavälillä voitonjakoon oikeutetuille vakuutussäästöille ennen kuluja ja veroja kokonaishyvitys, joka on vähintään Suomen valtion pitkän joukkovelkakirjalainan tuotto. Säästövakuutuksissa tavoitetasona on maturiteetiltaan 5 vuoden ja eläkevakuutuksissa 10 vuoden joukkovelkakirjalainojen korkotasoa vastaava tuotto."

Selvityksen sisältö

SP-henkivakuutus on tallettanut selvityksenä kolmelta vuodelta. Tilinpäätöksen tunnuslukuja ei ole esitetty erikseen. Yhtiö on selvittänyt erikseen itse myymiensä vakuutusten ja vuonna 2008 yhtiöön siirtyneiden vakuutusten kohtuusperiaatteen toteutumista. Kokonaistuotto on esitetty laskuperustekoroittain erikseen säästö- ja eläkevakuutukselle vuodesta 2007 alkaen. Kokonaistuotot selviävät kuitenkin vain selvitykseen liitetyistä kuvioista. Referenssituohtona vertailussa on ollut säästövakuutusten osalta Suomen valtion viiden vuoden ja eläkevakuutusten osalta kymmenen vuoden joukkovelkakirjalaina vastaavalta ajanjaksolta. Lisäksi selvityksessä on esitetty erillinen kuvaus kumulatiivisesta säästön vuosituotosta. Yhtiö käsittelee selvityksessään myös voitonjakoa omistajien ja vakuutuksenottajien kesken.

Toteutumisen arviointi/riskihenkivakuutus

Aktia Henkivakuutus

Aktia Henkivakuutus ei ole kohtuusperiaatteissaan käsitellyt riskivakuutuksia.

Henki-Fennia

Tavoite

"Riskihenkivakuutuksissa kohtuusperiaatetta sovelletaan kuolemantapausturvien ja työkyvyttömyysturvien osalta nimetyille vakuutusryhmille korotettujen korvaussummien muodossa."

Selvityksen sisältö

Selvityksessä on mainittu riskivakuutusten korvaussummien laajentaminen koskemaan kaikkia Fennia-Henkiturva -asiakkaita sekä lisäetujen kokonaismäärät vuosina 2019 ja 2020.

Kaleva**Tavoite**

"Riskivakuutusten ylijäämää jaetaan yksilöllisissä henkivakuutuksissa korottamalla kuolintapaussummia ja/tai antamalla maksunalennuksia."

Selvityksen sisältö

Riskivakuutusten korvaussummien korotusten vaikutukset korvaussummaan on mainittu selvityksessä vuodesta 2003 alkaen.

LähiTapiola**Tavoite**

"Riskivakuutuksissa kohtuusperiaatetta noudatetaan siten että riskiliikkeen ylijäämästä palautetaan asiakkaille maksunalennuksina tai riskietuuksien ilmaisina korotuksina se osa, jota ei varata riskiliikkeen heilahtelujen varalle."

Selvityksen sisältö

Selvityksessä on todettu, että riskivakuutusten korvaussummien korotusten ja maksujen alennusten suuruudet vaihtelevat vakuutuksen alkamisajankohdan, sukupuolen ja vakuutetun iän perusteella. Lisäetujen kokonaismäärä on mainittu summatasolla selvityksessä.

Mandatum Life**Tavoite**

"Riskivakuutuksissa kohtuusperiaatetta sovelletaan kuolemantapausturvien osalta korotettujen korvaussummien tai maksunalennusten muodossa."

Selvityksen sisältö

Selvityksessä on todettu lisäetujen kokonaismäärä kahdelta vuodelta sekä seuraavalle vuodelle vahvistetut lisäedut.

Nordea Henkivakuutus**Tavoite**

"Riskihenkivakuutuksiin kohtuusperiaatetta sovelletaan kuolemanvaraturvien osalta korotettujen korvaussummien muodossa. ... Lisäksi yhtiö pyrkii pitkällä tähtäyksellä täyttämään yhtiön omistajalle kuuluvan riskipääoman tuottovaatimuksen."

Selvityksen sisältö

Selvityksessä mainitaan, että riskihenkivakuutuksiin liittyviä lisäetuja ei maksettu lainkaan.

OP-Henkivakuutus

Tavoite

”Riskivakuutuksissa tavoitteena on pyrkiä pitkällä aikavälillä jakamaan lisäetuja lisäeturyhmien vahinkosuhteisiin perustuen niin, että ylijäämän jaossa huomioidaan kohtuullisessa määrin kyseisten vakuutus-ten tuottaman ylijäämän määrä ja muodostumistapa.”

Selvityksen sisältö

Riskivakuutusten lisäetujen määrä summatasolla on mainittu selvityksessä kahdelta vuodelta.

5.2 Finanssivalvonnan arvio kohtuus- ja jatkuvuusperiaatteen toteutumisesta

Tämän luvun kokonaistuottovertailussa kunkin yhtiön kokonaistuotto on saatu painottamalla eri vakuutuskantojen kokonaistuottoja kannan osuudella.

Vertailussa ei ole otettu huomioon Suomi-yhtiöstä siirtyneiden eriytettyjen vakuutuskantojen tuottoja. Mainitut vakuutuskannat ovat oikeutettuja lisäetuihin, jotka on täysin katettu, eivätkä yhtiöiden asiakashyvituspäätökset vaikuta näihin lisäetuihin.

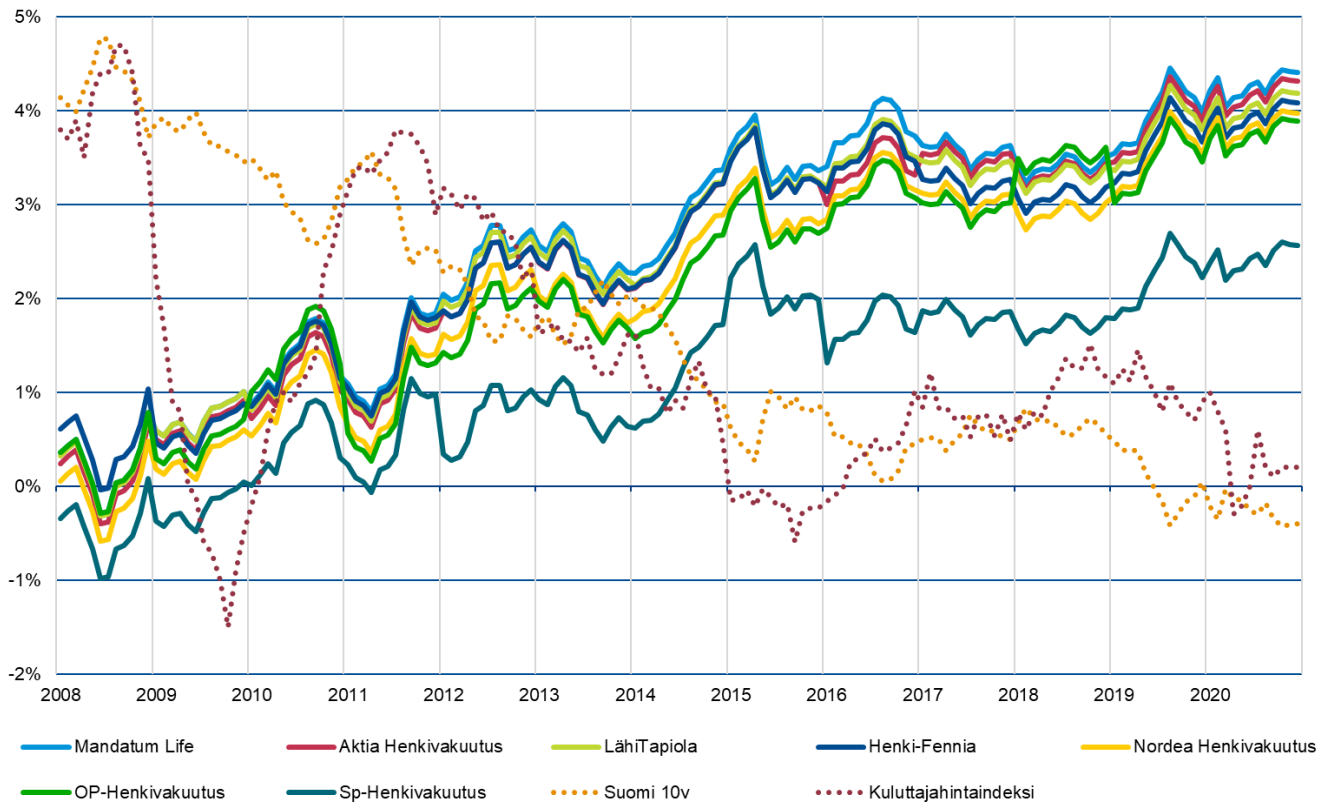
Kuvioissa on esitetty kunakin ajankohtana myös yleisesti yhtiöiden käyttämä referenssikorko sekä kuluttajahintaindeksin vuotuinen muutos.

Kuvioissa on esitetty kokonaistuoton ja referenssituoton erotus, joten kokonaistuotto on yli referenssituoton, jos tämä erotus on positiivinen. Finanssivalvonnan yleinen havainto on, että säästöjen kokonaistuotot ovat yli referenssituottojen.

Kuviossa 5.1 on esitetty yksilöllisen eläkevakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 10 vuoden obligaatien tuoton erotus. Jotta luvuista on saatu vertailukelpoisia, vertailussa on käytetty samaa referenssituottoa riippumatta yhtiön soveltamasta referenssituotosta.

Koska yksittäisten yhtiöiden suuruusjärjestystä on eräissä tapauksissa vaikea havaita kuvioista, yhtiöt on esitetty vuoden 2020 kokonaistuoton mukaisessa laskevassa järjestyksessä kaikkien tämän luvun kuvioiden seliteteksteissä.

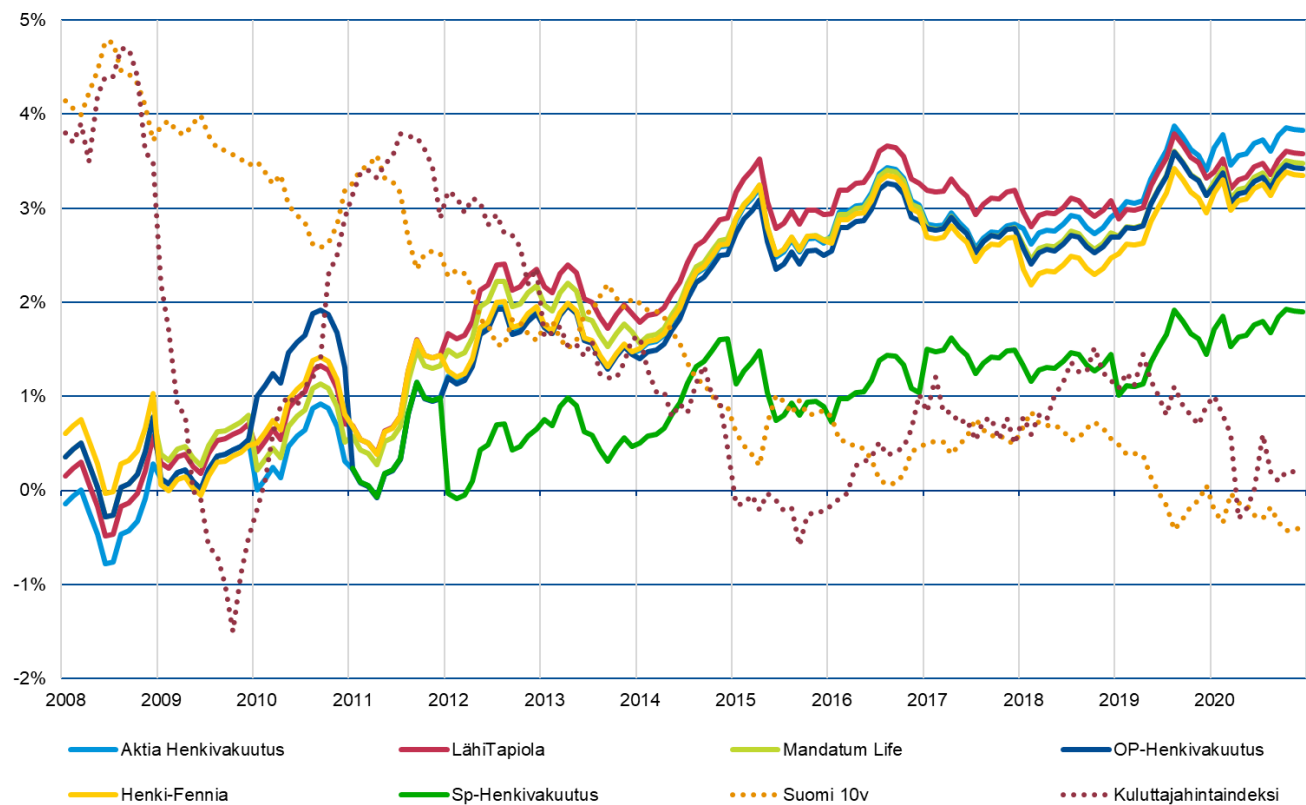
Kuvio 5.1 Yksilöllisen eläkevakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 10 vuoden obligaation erotus yhtiöittäin

Lähde: Finanssivalvonta

Ryhmäeläkevakuutuksessa tilanne on samankaltainen kuin yksilöllisessä eläkevakuutuksessa, kuten kuvio 5.2 on havaittavissa.

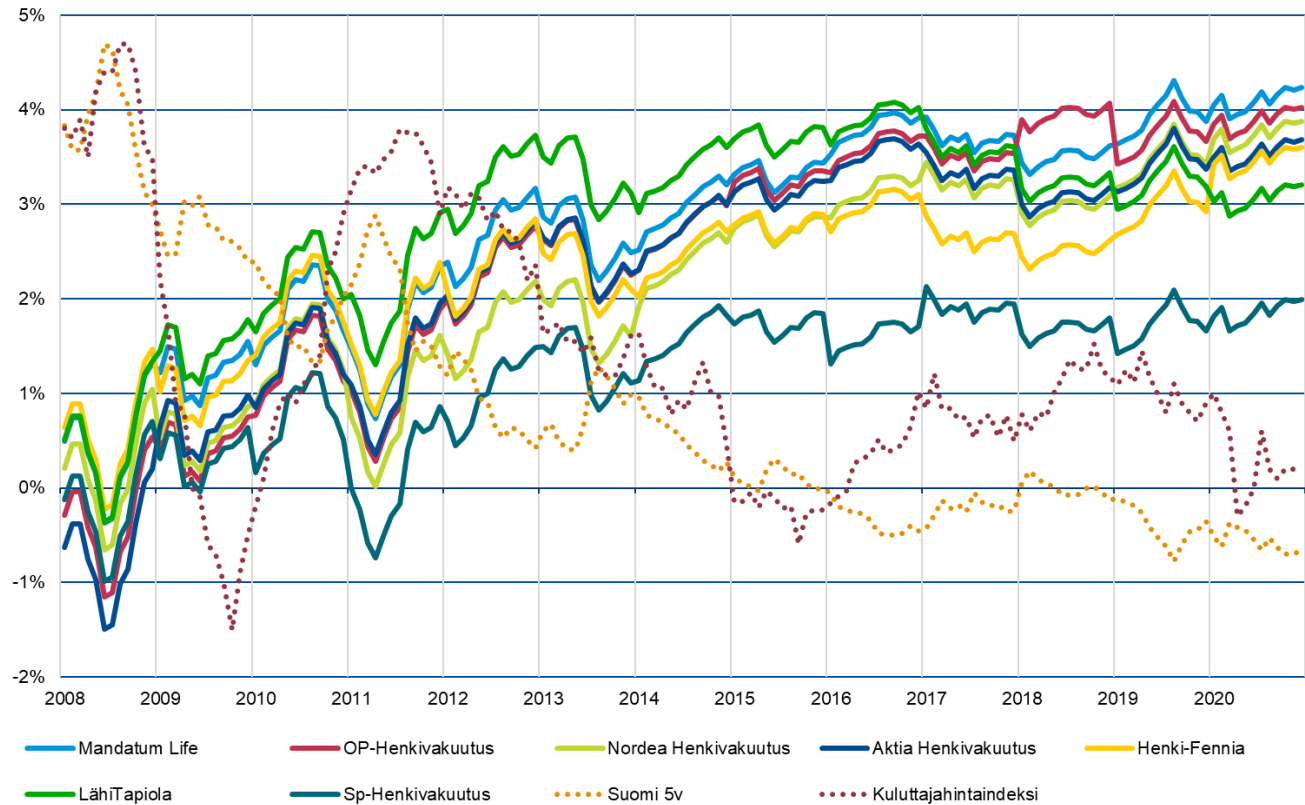
Kuvio 5.2 Ryhmäeläkevakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 10 vuoden obligaation erotus yhtiöittäin

Lähde: Finanssivalvonta

Yksilöllisessä säästövakuutuksessa vertailu on tehty 5 vuoden obligaatioiden tuottoihin, kuten yhtiötkin useimmiten tekevät. Osin sen takia, että viiden vuoden korot ovat vaihdelleet enemmän kuin eläkevakuutusten yhteydessä käytetyt 10 vuoden korot, kokonaistuottojen vaihtelu referenssituottoon on suurempaa, kuten kuvioista 5.3 havaitaan. Kalevan lukuja ei ole esitetty kuviossa.

Kuvio 5.3 Säästövakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 5 vuoden obligaation erotus yhtiöittäin

Lähde: Finanssivalvonta

Henkivakuutustoiminta on pitkäjänteistä toimintaa, johon vaikuttavat sekä vakuutus- että rahoitusmarkkinoiden syklit, minkä takia kohtuusperiaatteen toteutumista tulee arvioida usean vuoden tietojen perusteella. Arvioon vaikuttaa myös vakuutus- ja sijoitusriskien sitoman pääoman ylläpidon edellyttämä pidemmän aikavälin tuottovaatimus.

Kokonaistuoton ja referenssituoton erotus on jo pitkään ollut nollan yläpuolella, joten voidaan todeta, että jatkuvuusperiaate toteutui vuosina 2008–2020.

Vakuutuksenottajat ovat keskimäärin saaneet myös vakuutuksilleen reaalityttöä.

Osakeyhtiöiden osingonjakoa ja sijoitetun vapaan oman pääoman palautusta on kuvattu tarkemmin taulukossa 4.2. Voitonjaon kohtuullisuutta suhteessa lisätuihin tulee kuitenkin aina tarkastella pidemmällä ajanjaksolla, koska yhtiöt eivät ole jakaneet osinkoja vuosittain.

Näin ollen Finanssivalvonta arvioi, että kohtuusperiaatteet toteutuivat myös voitonjaossa.

Yhtiöt olivat ottaneet huomioon kohtuusperiaatteen asiakkaidensa erilaisten vakuutusten kesken antamalla isompia asiakashyvityksiä vakuutuksille, joissa on matala perustekorko. Vakuutukset, joissa on selvästi markkinakorkoa korkeampi korko, eivät ole saaneet asiakashyvityksiä. Lisäksi erällä eriytetyillä vakuutuskannoilla on ollut erilaiset lisäedut, jolloin yhtiöt ovat voineet ottaa huomioon vakuutusten tuottaman ylijäämän määrän ja muodostumistavan.

5.3 Yhteenveto lisätujen jakamista koskevasta informaatiosta

Verkkosivuilla julkaistun informaation laatu on pysynyt viime vuosina edellisvuosien tasolla. Informaatiota ylijäämän jakautumisesta vakuutusentottajien ja omistajien kesken ei kuitenkaan ole annettu riittävästi.

Liite 1 / Bilaga 1

Selvityksessä mukana olevat henkivakuutusyhtiöt	Livförsäkringsbolagen som är med i utredningen	Lyhennys / Förkortning
Aktia Henkivakuutus Oy	Aktia Livförsäkring Ab	Aktia Henkivakuutus
Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennia	Försäkringsaktiebolaget Fennia Liv	Henki-Fennia
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Kaleva	Ömsesidiga Försäkringsbolaget Kaleva	Kaleva
LähiTapiola Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö	Ömsesidiga Livförsäkringsbolaget LokalTapiola	LähiTapiola
Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö	Mandatum Livförsäkringsaktiebolag	Mandatum Life
Nordea Henkivakuutus Suomi Oy	Nordea Livförsäkring Finland Ab	Nordea Henkivakuutus
OP-Henkivakuutus Oy	OP-Livförsäkrings Ab	OP-Henkivakuutus
Sp-Henkivakuutus Oy	Sb-Livförsäkring Ab	Sp-Henkivakuutus

Liite 2 / Bilaga 2

Selvityksen kuviot ja taulukot	Utredningens figurer och tabeller
Kuvio 4.1. Henkivakuutusyhtiöiden vakavaraisuussuhteet vuosina 2016–2020	Figur 4.1. Solvensgrader för livförsäkringsbolag åren 2016–2020
Kuvio 4.2. Euroalueen valtioiden velkakirjojen tuottoindeksi (EKP), Suomen valtion obligaatioiden korot sekä euriborkorot vuosina 2006–2020 ja 1.1.–31.5.2021	Figur 4.2. Avkastningsindex för statspapper i euroområdet (ECB) samt räntorna på finska statsobligationer och Euribor åren 2006–2020 och 1.1.–31.5.2021
Kuvio 4.3. Osakeindeksit euroalueella, Yhdysvalloissa ja Japanissa vuosina 2011–2020 ja 1.1.–31.5.2021	Figur 4.3. Aktieindexen i euroområdet, Förenta staterna och Japan åren 2011–2020 och 1.1.–31.5.2021
Kuvio 4.4. Sijoitustoiminnan nettotuotto prosentti käyvin arvoin sitoutuneelle pääomalle vuosina 2008–2020	Figur 4.4. Nettoavkastningsprocent på sysselsatt kapital (till verkligt värde) åren 2008–2020
Kuvio 4.5. Sijoitusjakauma 31.12.2020 (käyvin arvoin)	Figur 4.5. Placeringsallokering 31.12.2020 (till verkligt värde)
Kuvio 4.6. Kuluttajahintaindeksin muutos vuosina 2006–2020 ja 1.1.–31.3.2021	Figur 4.6. Förändring av konsumentprisindex åren 2006–2020 och 1.1.–31.3.2021
Taulukko 4.1 Vuoden 2020 ylijäämä ja sen käyttö	Tabell 4.1 Överskottet år 2020 och dess användning
Taulukko 4.2 Osakeyhtiöiden osingonjako ja sijoitetun vapaan oman pääoman palautus suhteessa voitonjakokelpoiseen varoihin	Tabell 4.2 Aktiebolagens vinstutdelning och återbäring av fonden för inbetalat fritt eget kapital i förhållande till utdelningsbara medel
Taulukko 4.3 Keskimääräinen laskuperustekorkoisten vakuutusten kokonaistuotto prosentti	Tabell 4.3 Genomsnittlig totalavkastningsprocent för försäkringar med beräkningsränta
Taulukko 4.4 Laskuperustekorkoisten vakuutusten suhteelliset osuudet vastuvelasta vuonna 2020 (%)	Tabell 4.4 De på beräkningsränta grundade försäkringarnas relativa andel av ansvarsskulden år 2020 (%)
Taulukko 4.5 Eräiden vakuutustuotteiden kokonaistuotot vuonna 2020 (%)	Tabell 4.5 Vissa försäkringsprodukters totalavkastningar år 2020 (%)
Kuvio 5.1 Yksilöllisen eläkevakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 10 vuoden obligaation erotus yhtiöittäin	Figur 5.1 Differensen mellan totalavkastningen på individuell pensionsförsäkring och finska statsobligationer med 10 års löptid per bolag
Kuvio 5.2 Ryhmäeläkevakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 10 vuoden obligaation erotus yhtiöittäin	Figur 5.2 Differensen mellan totalavkastningen på gruppensionsförsäkring och finska statsobligationer med 10 års löptid per bolag
Kuvio 5.3 Säästövakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 5 vuoden obligaation erotus yhtiöittäin	Figur 5.3 Differensen mellan totalavkastningen på sparförsäkring och finska statsobligationer med 5 års löptid per bolag